V. évfolyam. Arad, 1890. Október 10. Péntek. **271-ik szám.**

Szerkesztőség:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.
Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Az „Aradi Nyomdatársaság", az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában van, hová hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendők.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KOZGAZDASÁGI NAPILAP.

Előfizetési árak:

Helyben *házhoz hordva:*		Vidéken *postai szétküldéssel:*	
Egész évre	12 frt	Egész évre	14 frt
Fél évre	6 „	Fél évre	7. -
Negyed évre	3 „	Negyed évre	3.50
Egy hóra	1 „	Egy hóra	1.20

Egyes szám ára helyben 5 kr., vidéken 6 kr.

Hirdetések díja:

Nyolcz hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél	6 kr
Minden következőnél	4 „
Bélyegdij külön	30 „
Nyilttér sora	15 „

Crispi a nemzetiségi kérdésről.

Arad, október 9.

»Minden embernek meg van a maga keresztje« mondja a közmondás, melynek képleges igazsága áll az egyedek által alkotott társadalmakra is, mert a tények igazolják, hogy minden államnak meg vannak a maga krónikus defektusai: egyikben az osztályharczok, másikban az agrárkérdések, harmadikban a nemzetiségi ellentétek. Igy Olaszország sincsen egészen rózsákra ágyazva. Eltekintve a pápaság kérdésétől, mely a katholikus világot állandóan ellenséges helyzetbe hozta vele szemben, még más tekintetben is kényes és ferde a nemzetközi helyzete. Ugyanazon nagyhatalom, melynek egységét köszönheti, melylyel faji s kulturális tekintetben legközelebbi rokon, ugyanezen hatalommal áll ma a legélesebb érdekellentétben, az északafrikai tartományok miatt, melyek egyikére, Tuniszra, hagyományos jogokat formál, s melyet Franczia ország saját hatalmi körébe vont.

És hogy itt hatalmas szomszédja és versenytársa ellenében érvényesithesse majdan befolyását, ahhoz a szövetségi csoporthoz kelle csatlakoznia, mely részben Franczia ország ellen alakult, s melyek tagja ugyanazon katholikus Ausztria, mely a pápasággal rokonszenvez, s mely olasz lakosságu tartományok birtokosa.

Az olasz kormányelnöknek tehát, ki a hármas szövetséget ápolni és fentartani akarja, nehéz küzdelmeket kell vivnia a Franczia országgal rokonszenvező radikálisokkal éppen ugy, mint az Ausztria ellen élethalál harczot vivó irredentistákkal, s hogy feladatát komolyan veszi, nemcsak nyilatkozataiból, de tetteiből is kitünik, midőn minisztertársát visszalépésre kényszeriti csak azért, mert egy irredentista lakomán részt vevén, az ottan tett osztrákellenes nyilatkozatokat megjegyzés nélkül hagyta.

Most ujabban sarokba szorult Crispi egy olyan kevésbé megfontolt enunczicziója miatt, melyet a »Figaro« franczia lap tudósitója előtt tett, s melyben kissé melegebb hangon adott kifejezést az olasz nép Franczia ország iránti rokonszenvének, semmit az a hármas szövetség tagjainak tetszett volna, s igy nem mulaszthatta el az első kinálkozó alkalmat, melyen szavait kimagyarázhatta s azok értelmét kellő értékökre leszállithatta. Ez alkalmul a Florenczben tiszteletére rendezett lakoma kinálkozott, ahol is nagy szabásu beszédet tartott.

Hogy mennyire sikerült neki tisztára mosakodnia, arról olvasóink magából a beszédből, melyet lapunk más helyén közlünk, meggyőződést szerezhetnek, s erre bővebben itt kiterjeszkedni nem szándékozunk; de foglaltatnak Crispi beszédében oly nagy horderejü elvi kijelentések, melyek bennünket magyarokat is közelről érdekelnek. Ezen kijelentések egy — eddig elementáris erővel ható korlátolhatatlannak hitt államalkotó és bontó elvet, a nemzetiségi eszmét redukálják a geografiai, közgazdasági és egyéb politikai tényezőkkel szemben a maguk értékére, s az annál fontosabb, mert először halljuk az uj politikai dogma csalhatatlanságának kétségbevonását egy oly kiváló államférfiu ajkairól, kinek hazája éppen ezen elv alapján lett geografiai fogalomból egységes állammá.

Olaszország ügyeinek ez időszerinti erélyes intézője következőkép nyilatkozik a nemzetiségi kérdésről: »A nemzetiségi elv végső nyilvánulásában csakugyan nem lehet állandóan kizárólagos szabálya a politikai és diplomácziai jogrendnek«; s továbbat: »A kormányok a nemzetiségi elvvel szemben bölcs mérsékletet kell hogy tanusitsanak.«

E szavak világosan beszélnek, és sulyuk annál nagyobb, mert nemcsak a multban fennállott s maig is fenálló különböző nemzetiségek által lakott államok létezése tesz mellette tanuságot, hanem az ujabb alakulások folyamata, midőn például Ausztria-Magyarországot szilárdulni és politikai egységében fokozatosan fejlődni látjuk, mig ellenben Nagy-Britanniában a birtoklási kérdés bomlasztással fenyegeti a nyelvében egységes államot.

Ajánljuk a bölcs szavakat azon nemzetiségi ábrándozóink figyelmébe, kik meg nem elégedve azzal, hogy alkotmányunk védelme alatt nyelvöket és vallásukat csorbitatlanul fentarthatják és fejleszthetik, hanem rokon faju és nyelvü népek által lakott országok felé gravitálnak, s arról álmodoznak, hogy a nemzetiségi elv évezredes államok kapcsait széttéphetik.

A valuta rendezése. A „Bud. Corr." tekintettel a valuta rendezése tárgyában közölt sokféle fejtegetésre, arra utal, hogy a nagy müvelet keresztülvitelének módozatait illetőleg megállapodások a két szaktanácskozmány megtartása előtt nem várhatók. Tény, hogy a két kormány elérkezettnek tartja az időt a valuta rendezésének lehető gyors keresztülvitelére, tény, hogy a két kormány a rendezést lehetségesnek tartja és hogy a rendezésnek a tiszta aranyérték alapján kell történnie. Ezért az idézett forrás nem tartja valószinünek, hogy a 312 millió frtnyi államjegy bizonyos része bevonatlanul maradhatna..

A határsértések hazánk azon vidékein, melyek Románia területével érintkeznek, tudvalevőleg igen sürüen fordulnak elő s hosszadalmas tárgyalásokra szolgáltatnak okot a kormánynak. Remélhetőleg csökkenni fog jövőre a villongások száma azon körülmény folytán, hogy a határjáró-bizottság ez idón befejezte szabályozó munkáját. Csakhogy e bizottság intézkedéseit, a határjelző czölöpöknek fölállitását és a vágásoknak megtételét a kormány még mindig nem tartja elégségeseknek. Szükséges a határszéli őrszolgálati személyzet megfelelő szaporitása is, ami azonban czélszerüen csakis a román kormánynyal egyetértőleg történhetik, kivánatos lévén, hogy mind magyar, mind román részről a határszél megfelelő pontjain létesittessenek az uj őrállások. Mint a „P. H." értesül, az erre vonatkozólag már jó ideje folyamatban levő tárgyalások befejezésükhöz közelednek. S mihelyt a két kormány közt létrejöttek a megállapodások, a magyar belügyminiszterium részéről, tekintettel az ügynek sürgős voltára, késedelem nélkül meg fognak tétetni a további határsértések megelőzésére alkalmas közbiztonsági intézkedések.

A képviselőház üléseinek elnapolása nem fog a föltételesen kitüzött időpontig, e hó 27-dikéig tartani. A ház pénzügyi bizottsága ugyanis valószinüleg már a jövő héten befejezi a költségvetés tárgyalását s mihelyt a bizottság azon helyzetben lesz, hogy jelentését benyujthassa, ülést fog a ház tartani. Ugyanezen ülésen — esetleg még előbb — a kormány részéről több törvényjavaslat is fog a ház elé terjesztetni. A költségvetés nyilvános letárgyalása előreláthatólag még e hó vége előtt kezdetét fogja venni a képviselőházban.

Egy szerb lap október hatodikáról.

A „Nemzet"-nek alkalma van az ujvideki „Branik"-nak egy czikkét közölni az aradi nagy nemzeti ünnepre vonatkozólag, és azt a következőkben közli és kommentálja:

Azt a teljes harmoniát, melyben az aradi ünnepélyt az egész nemzet megülte, egyetlen dissonance hang sem zavarta eddig. Most azonban egy ujvidéki szerb lap, a „Branik" jónak látja olyan hangon irni az ünnepélyről, melyet legalább is furcsának találunk. A nemzetiségi lap igy ir:

„Ma Aradon nagy ünnepség van. Leleplezik az emlékszobrot, melyet az 1849. évi magyar hadvezéreknek emeltek. Ez ünnepély a kegyelet ügye. A magyar nemzetnek jogában állott azon hősöknek szobrot emelni, a kik vérükkel megáztatták a földet, melyből Magyarország mai államjoga kinött. Nekünk csak egy pár észrevételünk van. A mai aradi ünnepség ujból bizonyitja azt, hogy a politikai bünösöket nem lehet egy általános mértékkel mérni. A mi ma felségárulás, azt holnap mint erényt magasztalják. — Azokat, a kiket ma ünnepelnek, elitélték 41 évvel ezelőtt. Ők katonák voltak és mint olyanok hitszegők lettek s azért fejükkel lakoltak. Ők, akkor is magyar hadseregben harczoltak, amikor a magyar országgyülés a sancio pragmaticá-nak ellenére forradalmi álláspontot foglalt el. Bármiképp is lehetne azok vitézségét a magyar szempontból magasztalni, katonai szempontból tettüket igazolni nem lehet. A főhadur parancsa a katonára nézve törvény. Azok, akiket ma ünnepelnek, nem tartották magukat ezen katonai szabályhoz. Bátrak voltak, önfeláldozók és telve a nemes lelkesedéssel, de politikát üztek saját belátásuk szerint tévutra léptek. — De az idők változnak. Az egykori felségárulók, hütlen katonák, ma vértanuk, akiket az egész Magyarország dicsőit. Ami egykor büntény volt, manapság nagy érdem az államra nézve. — A történelemnek is joga van és a dicsőitésnek sem szabad tulzottnak lenni, hogy megsértessenek azok, akik hivei maradtak törvényes királyukhoz. Mi tiszteljük ezen magyar hősök emlékét; de mérsékeltebbek legyenek az ovácziók, mert bármit is szóljanak, azt nem lehet tagadni, hogy ők a hazafias érzelmüket nem tudták összhangzásba hozni az alattvalói kötelezettségükkel. Ezért nem foghatjuk fel, hogy lehetett a magyar országgyülésnek azt a határozatot hozni, hogy nevében koszoru tétessék a szobrukra. Egyes hazafiak, magán emberek, különféle testületek tehetik azt, de egy törvényhozó testületnek — ily körülmények között — nem volna szabad azt tennie, ami a forradalomra emlékeztet. Annál kevésbbé értjük a horvát tartománygyülésnek magatartását. Vajjon, mi ösztönözte azokat a képviselőket, hogy az aradi szoborra koszorut küldjenek. — De mind hiába. Az egykori felségárulók, ma az ünnepeltek. Igy változnak az idők."

Nagyon sajnálatosnak kell tartanunk, hogy egy hazai szerb lapnak kellett ily hangon irni az aradi hősök emlékezetéről, amint nem irt még a messze külföldön a magyar nemzet egyetlen ellensége sem. Az október 6-iki hősök emlékezete, amint azt a magyar nemzet megünnepelte, nem sérthetett és nem is sértett meg senkit a legmagasabb köröktől a legalsóbb rétegekig s szégyelheti magát az a hazai szerb lap, mely egyedül ütközött meg az aradi ünnepélyen. E czikk után a „Branik" valóban oda irhatja czimlapjára: „Haynau és Bach hivatalos közlönye." Nem is érdemesitjük ezt a nyomtatott Bach-huszárt arra, hogy történiai korrekturát csináljunk a czikkén, csak két megjegyzésünk van. Ezek egyike arra vonatkozik, hogy a „Branik" a magyar képviselőház Aradra küldött koszoruján szörnyüködik, mikor „ez a forradalomra emlékeztet." Hát ugy, látszik, hiába közölte a „Nemzet" vaskos betükkel Szapáry Gyula gróf miniszterelnöknek a koszoru ügyében tett nyilatkozatát, mely világosan jelezte, hogy a koszoru-küldés ténye semmiféle politikai vonatkozással sem bir s igy semmiféle irányban sem képez sem politikai tapintatlanságot, sem demonstrácziót sem gyöngédtelenséget. S valóban boldogoknak érezhetjük magunkat, hogy egyedül a legmagasabb „Branik"-ot sértettük meg általa. — A másik megjegyzésünk pedig arra vonatkozik, hogy ami vértanuinkról a szerb ujság igy beszél, mint közönséges „politikai bünösökről" s aztán az idők változásából azt a tanuságot meriti, hogy „ami ma felségsértés, azt holnap mint erényt magasztalják." Tiltakozunk az ellen, hogy egy nemzetiségi lap a történeti tényekből ilyen általános következtetéseket dedukáljon, mert az ilyen általános igazságoknak nagyon furcsa konzekvencziái lehetnének hazai nemzetiségeink körében.

Külföld.

Crispi nagy beszéde.

Florenczből jelentik október 8-ikáról, hogy Crispi miniszterelnök a tiszteletére rendezett lakoma alkalmával mondott beszédét azzal a kijelentéssel kezdte, hogy nem a választókhoz mint ilyenekhez, hanem valamennyi belátó, a hazáért melegen érző férfiuhoz beszél. Miután Firenzét mint az olasz nyelv, az olasz müvészet és az olasz tudomány bölcsőjét üdvözölte, igy folytatta beszédjét:

Mindenféle fajtáju izgatók és kapaszkodók az „irredentizmus" szót gyujtó fáklyaként hajitották a tömeg közé és szenvedélyesen felizgatták a népet. Az irredentizmus, a mennyiben a nemzeti összetartozóság érzésénél nem jelent egyebet, ősidőktől fogva fennállott; 1815-ben elfojtották az ólomsapka alatt, azonban később ujra felcsirázott és végül Németország és Olaszország egységében legnagyobb diadalát aratta.

Crispi beszédének további folyamában ezeket mondta: Az a hadjárat, melyet az irredentizmus ellen folytatni akarok, egyáltalában nem jelenti a nemzeti érzületnek feladását vagy megsértését; anemmat s össze-vissza csókolta a fejét. „Most még jobban szeretlek", mondá nagyatyám az őszinteség hangján, „mint azelőtt, mert ez ősz hajszálak mindegyike ugyanannyi gondról, még pedig olyan gondról tanuskodik, amelyet házasságunk ideje alatt velem hüségesen megosztottál s vállaimról leemeltél. Ha életem nehéz óráiban nem állottál volna az oldalam mellett; ha a saját gondjaidat hősiesen leküzdve, nem vigasztaltál, nem segitettél, nem támogattál volna; ha szelid mosolyoddal homlokom redőit el nem üzted volna; ha édes, biztató szavaiddal nem bátoritottál volna: akkor én most talán a nehéz létharczok után, összeesett, megtört férfi volnék. Hogy nem vagyok az, hogy még munkaképességgel birva, a létnek örvendek, azt én ezeknek az ősz hajszálaknak köszönhetem. Légy tehát büszke reájuk. Jogod van hozzá, mert ez ősz hajszálakat a szeretet és a hüség fonta koronává s e korona a nő fejének legszebb disze."

Ez az én kis történetem. Mondjak még valamit? Ugy hiszem szükségtelen, kedves olvasónőm meggyőződhetik ebből is, hogy az ifju évek eltünésével az élet örömei s boldogsága el nem tünik, ha — hasonló lesz nagyanyámhoz. **Elemér.**

Az elvesztett paradicsom.

(Franczia regény.)

Az „Aradi Közlöny" számára eredetiből forditotta:

[59] **Gráczlánna.**

Marescot és a csendőr-dandárnok beléptek, Bagatel által fogadva.

Nehéz dolog volna leirni az utóbbi meglepetését. Megérkezni látva Marescot pajtását a csendőr-dandárnokkal, de kivált az örtálló csendőrt megpillantva, megértett mindent.

Marescot eljött Renandièret letartóztatni!

Csak ugy, a szakállára!...

Marescot pedig ajkaiba harapott, nehogy elkaczagja magát, annyira kijött minden formájából barátja arcza.

— Az ilyen dolgok nem járják, — sugja Marescot fülébe Bagatel.

— Miért?

— Előre kellett volna velem tudatni a dolgot.

— Nem volt időm.

— Minek fognak engem tartani előljáróim?

— Vigasztalódj... Meg fogunk osztozni... Hát nem ugy egyeztünk meg, mielőtt utra keltünk?

— Akkor én is benne vagyok az elfogatásnál?

— Természetesen, te oktondi.

— Vannak bizonyitékaid?

— Hm! hm! Bizonyságom van... hanem te tudod, hogy rendőri, ugymint igazságügyi dolgokban a bizonyság néha nem elegendő...

— Igen, tudom. Akkor?

— Én meg vagyok győződve, hogy Renandière mérte a csapást, és én eljöttem, őt letartóztatni. Van, amiért kivihetem a letartóztatását, de nem vagyok bizonyos, hogy lesz-e elég bizonyiték az elitéltetésére.

— Keresni fogunk. Lesz elég idönk, mialatt ő a hüvösön ül.

Bagatel azután tisztelteljesen meghajtotta magát a dandárnok és Marescot előtt és ismét visszaesve a jó házbeli inas modorába, mondá:

— Bejelentem uramnak a két ur jöttét... A doktor ur már ébren kell, hogy legyen, hanem mivel még nagyon korán van, alig hiszem, hogy felkelt volna.

— Meg fogjuk várni.

Bagatel már a lépcső felé ment, mikor Marescot utána kiáltott:

— Hé, ficzkó, gazdád talán látott bennünket... Vigyázz, hogy el ne illanjon.

— Nem kell félni! — mondja a marseillaisi.

Ez utóbbi belépett a Renandière szo-

AZ „ARADI KÖZLÖNY" TÁRCZÁJA.

Október 10.

A nő életkora.

— Érdekes tárgy! Mi?

— Hm! Hm!

— Ah, önök elfordulnak tőlem. Kérem, kérem, ne tessék olyan haragos arczot vágni. A harag ránczokat szánt a márványhomlokba. Azután — már megbocsát kedves olvasónőm, de nem igen diplomatikus dolog ez esetben a megsértettet játszani.

— Miért?

— Egyszerüen azért, mert a kor említése csak arra nézve kellemetlen, aki bizonyos éveken már tul van. Miután pedig ön még nagyon távol van ettől az időponttól, tehát... No hála Istennek, csakhogy mosolyát látom, csakhogy eltüntek azok a csunya redők. Most már nyugodtan kérdezhetem: „Mikor lesz öreg a nő?"

— A nő korát mindig a nő kinézése határozza meg.

— Ez volt Göthe véleménye is, de nem helyes, mert az egyik nő arcza már fiatal korában fonnyadt s a haja élte tavaszán ősz, más nő pedig még mint nagyanya is virul. Nem hallotta ön Ninon de l'Enclos asszony hirét? Hetven éves korában olyan szenvedélyesen beleszeretett a szépségébe az egyik unokája, hogy öngyilkossá lön. Hogy de l'Enclos asszony bájait a természetnek avagy a müvészetnek köszönhette-e, azt nem örökitette meg a történet irója s ez nem is érdekel minket, a dolog az, hogy még hetven éves korában is tetszett, fiatalnak látszott s igy — az is volt. — Pompás! — kiáltja ön. — A festék s az ecset ügyes kezelésével örökké ifju maradhatok. Rögtön órákat veszek valamely arczképfestőtől, mert valóban iszonyu arra gondolni, hogy ekkor én is Rózsa nénihez hasonlitsak! Rózsa- és hamuszinü arczbőr, kiálló pofacsontok, hegyes áll, sipitó hang, reszkető kezek... valóságos szatira, borzasztó...

— Bocsánat, hogy közbe szólok, de a dolog igen fontos. Van valami szere a kéz reszketegsége s a hang sipitása ellen?

— Nincs!

— Kár. Nagyon szerettem volna a tudományát hasznomra forditani, mert őszintén megvallva, én is attól tartok, hogy Rózsa nénihez fogok hasonlitani, de hát mind hiába, ezen már nem változtathatunk. A természet törvényeivel szemben megszünik hatalmunk, s ha a toillette müvészete egyik irányban el is leplezi korunkat, az öregségnek csakhamar más irányban mutatkoznak a nyomai, amelyeket már nem lehet álcza alá rejteni s amelyek a kölcsönzött bájak szomszédságában annál feltünőbbek.

E félelmetes pillanat az egyiknél korábban, a másiknál később jelentkezik, de el nem marad! Sajnos, hogy a nők legnagyobb része e tekintetben önmagát csalja, s éppen olyan, mint a szinésznő, aki a szerelmes hősnő szerepét elmulasztja a mama szerepével felcserélni. Hogy tetszés helyett gunymosolyt arat, az már csak logikai következmény.

— De hiszen a tükör megsugja azt — a pillanatot!

— A tükör korántsem megbizható tanácsadó, nem pedig azért, mert mindennap belenézünk, mert a tükörrel együtt öregszünk s igy nem veszszük észre azon változást, amelyet az idő csendesen, észrevétlenül, de feltartóztatlanul lényünkön végrehajt. Az önszeretet a homlok redőit, az ajk éles vonásait, a szem fényének halványulását illetőleg megtéveszt. A pillanatnyi rosszullétnek a számlájára irjuk rendesen azt, amit az idő vasfoga megöröl s legfeljebb azt mondjuk, hogy ma rossz napunk volt! A való pedig az, hogy jó napunk — nem tér többé soha vissza. Az ember tavasza — sajnos — nem ismétlődik.

— Tehát az első redő, az első ősz hajmegjelenésekor le kell az élet örömeiről, boldogságáról mondanunk?

— Attól függ, kedves nagyságod, hogy az élet örömei s boldogsága alatt mit ért. Ha a hiuság diadalain kivül mást nem ismer; ha a szappanbuborékként elmuló szerelem után szeretni nem képes; ha nem ismeri azon adományokat, melyeket a szeretet ad és vesz; egyszóval ha idegen ön előtt az a boldogság, amely nincs az ember korához kötve s amely ép ugy virit és illatozik az agg nő számára, mint a husz éves leányka számára: akkor bizony le kell mindenről mondani.

— Oh kérem, esedezem, szóljon nyiltabban, vezessen be ezen, ősz hajszálakat bearanyozó fénysugarak hazájába.

— Hm, ezt tulajdonképen önnek kellene velem tenni, tisztelt nagyság. No de se baj, egy kis történetet mondok el önnek, amit a mamának vagy a papának kellett volna elmondania. Ime hallja:

„Nagyanyám, aki igen szép nő volt s a legboldogabb házasság karjai közt élte napjait, egy napon fésülködés alkalmával egy ősz hajszálat pillantott meg hallófürtei között. E felfedezés annyira boszantotta, hogy éjjel-nappal csak azon törte a fejét, miként vehetné elejét e bajnak. Sajnos, nem használt semmiféle szer, sőt ellenkezőleg, az ősz hajszál csakhamar társakat kapott s e társak rövid idő mulva annyira elszaporodtak, hogy már elrejteni sem lehetett őket. Ez annyira elkeseritette a nagymamát, hogy elvesztette pompás kinézését, környezetével s különösen a férjével szemben mogorva és szeszélyes lön. „Mondd meg legalább, mi bajod?" esenge egy este a munkából hazatérve és életepárját könyes szemekkel találva nagyatyám. „Jól tudod, hogy a megosztott fájdalom csak fél fájdalom s ha nem segithetek, legalább vigaszt nyujthatok". A szeretetteljes hang, az aggodalmas tekintet keresztültörtek a makacs hallgatás kérgén, a szív ellágyult és zokogva mondá el buskomorságának okát. A nagypapa keblére ölelte a nagy-

zeti érzület tovább él Maltában és Korzikában, daczára annak, hogy ezek a szigetek önként alávetették magukat az idegen uralomnak, tovább él valamennyi idegen államokhoz tartozó, olaszajku népek között. — Azoban néha kötelességgé válik a szivnek hallgatást parancsolni. Az irredentizmus ugy, a hogyan ma gyakorolják, csak ismétlése annak az irredentizmusnak, melyet Olaszország Cairoli miniszteriumának idejében megélt; miután akkoriban képtelenek voltak korlátok közé szoritani, Cairoli belső zavarok elé vezette Olaszországot és a külfölddel szemben annyira gyengitette az államot, hogy saját nyugalmának és biztosságának megvédése czéljából kötelességének vélte a határon egy hadtestet felállitani. Olaszországot eme rendkivül gyenge diplomácziája a berlini kongresszus katasztrófája elé vezette, melyből valamennyi állam erősebben és hatalmasabban került ki és Franczia ország bátorságot meritett arra, hogy Tuniszt megszállja, mig mi nekünk nem jutott egyébb mint a saját duzzogásunk és ellenségeink káröröme.

Ezek voltak az irredentizmussal való kaczérkodásunknak gyümölcsei; elszigetelésre vezetett, melyre önmagunk kárhoztattuk magunkat és mely elpusztitotta mindazt, amit Visconti Venosta szerzett. Ebből a mélységes elzüllésből csupán a közép-európai császárhatalmakhoz való közeledés nyujtott nekünk kibuvót. Németországgal szövetkeztünk, miután Ausztria-Magyarországot loyális szándékaink felöl biztositottuk. A császárhatalmaknak Olaszország iránt való bizalma napról-napra emelkedett és a szövetség szivélyes bensőség jellegét öltötte és eddig is Vilmos császárnak Róma sérthetetlenségére két izben mondott felköszöntőjét eredményezte. Európában elismerték Olaszországot a társadalmi és politikai béke biztositékául; a szerződéses kötelezettség loyális megtartása legfőbb törvénynyé vált.

A hármas szövetséget, mely nekünk a béke legfőbb javát biztositotta, az olaszok tulnyomó többsége nemcsak tiszteli, hanem megtámadások ellen meg is védelmezi. Egyetlen államnak sem áll annyira érdekében mint nekünk, hogy egy hatalmas Ausztria-Magyarország fenálljon, mely oltalmat nyujt nekünk a szlávok által való elárasztás ellen; ha nem volna ilyen Ausztria-Magyarország, ugy meg kellene teremteni.

Az irredentisták a vatikán érdekeit szolgálják, mely világi hatalmának visszaállitása érdekében minden követ megmozdit a végből, hogy a hármas szövetséget megdöntse. Mikor még egyedül állottunk, akkor a vatikán tulságos buzgalommal dolgozott a mi megrontásunkra; az európai államkanczelláriákat valósággal ostromolták a papok és cselszövők; de most már minden megváltozott és Ausztria-Magyarország is, noha mindenféle tekinteteket kell gyakorolnia, semmiképpen sem támogatja a római kuriának Olaszország elleni áskálódásait.

Minden olasz embernek kötelessége tehát a hármas szövetség ellenségei ellen sorakozni. A radikálisok és az irredentisták a háborut is akarják; nemcsak a hármas szövetséget szeretnék megsemmisiteni, hanem meg akarják buktatni dicső dinasztiánkat is, mely egységünknek és nagyságunknak egyetlen biztositékát képezi. A radikálisok a dinasztiát bünbakká teszik és felidézik a köztársaság kisértetét. Ezzel szemben csak azt a régi, örök igaz elvet hangoztathatom: A köztársaság Olaszország végét jelentené; Olaszország a monarchia nélkül ujra testvérgyilkos időket érne meg és ujra a Vatikán szolgaságába esnék. Minden tisztán látó embernek kötelessége tehát mintegy jólétbizottsággá alakulni és Olaszországot a fenyegető veszély ellen megvédeni.

Milán király és a radikálisok. Lapunk tegnapi főczikkében emlitve volt, hogy Milán király ismét nem a legnagyobb összhangban él a jelenlegi szerb kormánynyal. Milán, — tudvalevőleg, — annak idején kormányra juttatta a radikálisokat. Még ő adta kezükbe a hatalmat, melyet most kérlelhetlenül kiaknáznak a saját érdekeik javára. De azért a radikálisok nemcsak nem hálával, hanem valóságos engesztelhetetlen gyülölettel viseltetnek az exkirály iránt s nem szünnek meg őt a legotrombább gyanusitásokkal illetni, hogy a Szerbiában való időzéstől kedvét lehetőleg elvegyék. Az a nagyon másodrendü körülmény, hogy Milán, ki fia nevelésének vezetésére törvényes jogokkal bir, az eddigi nevelőt Dokicsot eltávolitotta az ifju király köréből s helyére mást nevezett ki, véghetetlen dühbe hozta a radikálisokat, kiket a legutóbbi választási diadal különben is az elvakultságig elbizakodottá tett. Azóta minduntalan ujabb gyanusitásokkal illetik Milánt. Egy legujabb jelentés szerint azzal vádolják, hogy katonai lázadást akart szervezni a radikálisok megbuktatására. Minthogy a kormány előre értesült a tervről, nem bocsátotta be Milánt a Belgrád melletti táborba. Ekkor azután a nisi táborba ment, hol azonban a tisztikar, noha különben rokonszenvez vele, nem akarta terveit támogatni. Igy tehát az exkirály törekvései meghiusultak s végre sem maradt más teendője, mint megegyezni a kormánynyal. Ez hajlandó volt megadni az exkirálynak a pénzeszközöket, hogy Párisba költözzék s ez alapon legujabban megegyezés létesült közöttük. Igy tüntetik föl maguk a radikálisok a legutóbbi eseményeket. Hogy az alkudozó felek egyike sem valami tiszteletre méltó szerepet játszott bennük, az kétségtelen.

Legujabb posta.

— **Az orosz trónörökös konstantinápolyi utja.** Az „Agence de Constantinople“ jelenti: Konstantinápolyi kormánykörökben teljesen bizonytalannak tartják, vajjon az orosz trónörökös ellátogat-e Konstantinápolyba. Diplomácziai körökben azt hiszik, hogy a látogatás nem fog megtörténni. Hir szerint a pétervári török nagykövet — minthogy a czár elfogadta a trónörökösnek a szultán részéről történt meghivását — a napokban kérdést tett a megérkezés napja, a kiséret nagysága stb. iránt, hogy Konstantinápolyban megtehessék a kellő intézkedéseket. Erre a czár azt válaszolta volna: nem tudja, nem volna-e a látogatás „une affaire embarrassant et délicate“, mig rendezve nincs a görög patriarchatus kérdése.

Táviratok.

— **A pénzügyi bizottságból.** —

Budapest, okt. 9. (Saját tud. táv.) A képviselőház pénzügyi bizottsága Wahrmann Mór elnöklete alatt tartott mai ülésében tárgyalás alá vette a kereskedelemügyi tárcza költségvetését. Előadó Darányi Ignácz.

Helfy Ignácz bizottsági tag semmi megjegyzést nem tesz a tárczára, söt elismeri, hogy a pénzügyi eredmény kielégitő; felvilágositást kér azonban a minisztertől, mily stádiumban van az általa tervezett kereskedelmi társaság ügye; továbbá, hogy a jövő évben lejárván a kereskedelmi szerződések, mily irányban óhajtja a miniszter érvényesiteni a külkereskedelemre befolyását s mily lépések történtek e téren.

Gyurkovics a maga részéről is elismeréssel viseltetik a miniszter tevékenysége iránt, kérdi a minisztertől, mennyire igazak a hirek, hogy a szerb sertésháboru tekintetében nemsokára visszaállittatik a status quoante, s hogy mily stádiumban van a Bulgáriával kötendő kereskedelmi konvenczió ügye?

Horánszky kérdi, hogy az Amerikában történtekkel szemben van-e a monarchia közgazdasági politájának már megállapitott álláspontja?

Baross miniszter válaszolja Helfynek, hogy a kereskedelem fejlődése hazánkban lényegesen függ attól, mily mérvben vesz benne részt a hazai kereskedelmi világ. Ha a kormány élénk akcziót fejt ki a külkereskedelmi viszonyok rendezése körül s ehhez nem járul maga a kereskedelmi világ tevékenysége is, csekély lesz a fáradozás eredménye. A kormány azt tartá, hogy e téren egyesült erővel kell eljárni, hogy itt a bátoritás oly módja szükséges, melyet a kormány immediate van, csakis az érdekelt körök adhatnak meg. Ezen öntevékenység megszilárditása és az egyesek egyéni törekvéseinek gyámolitása képezi a kereskedelmi társaságra vonatkozó akczió czélját, s szóló reménye az, hogy ezen akczió sikerülni fog. Ami a külkereskedelmi kérdéseket illeti, a kormány előtt tisztán állott az, hogy az 1892-iki évvel szemben ne maradjon készületlenül s a monarchia kormányai idejében igyekeztek megállapitani azon irányt, mely a külkereskedelmi viszonyok terén az európai helyzettel szemben követendő lesz. A kormány ma is a szabadelvü kereskedelmi politika követelését s érdekeink figyelembe vételénél szerződések kötését tartja helyesnek s erre egész erejéből törekszik is, de ez nem csupán tőlünk függ. Bulgáriával a tárgyalások folyamatban vannak, de szóló ma még nincs azon helyzetben, hogy bővebb felvilágositásokat adhatna; Törökországgal is folynak, s remélhetőleg kedvező eredménynyel fognak befejeztetni a tárgyalások. A szerb ügyre nézve most folynak a földmivelési miniszteriumban tárgyalások, s szóló reméli, hogy a státus quo ante helyre fog állittatni. De a kormány oly fontosságot helyez állategeszségünk ügyére, hogy ha azt tapasztalná, miként az ide vonatkozó határozmányok nem tartatnak meg, ismét hozzá kellene nyulnia az e tekintetben szükséges rendszabályokhoz. Az amerikai viszonyokkal szemben megjegyzi szóló, hogy a magyar kormány hajlandó lesz minden oly akczióhoz csatlakozni, amely közgazdasági érdekeinknek megfelel.

Gyurkovics kérdi, visszavonta-e a szerb kormány azon rendelkezéseit, melyek egyátalában nem állnak összhangzásban a kereskedelmi szerződéssel?

Baross miniszter válaszolja, hogy mindezen intézkedések feltétlen abbahagyása szükséges ahhoz, hogy részünkről a status quo ante visszaállittassék.

Gaál Jenő (pécskai) megjegyzi, hogy ha a szerződéses politikát egy irányban nem érvényesithetjük, annak más irányban való követése érdekeinkre nézve csak káros lehet. Annak, hogy kereskedő osztályunk a maga lábán megállhasson, egyik főtényezője a szakoktatás. Óhajtandó lenne, hogy az ipari s kereskedelmi szakoktatás ügye a kereskedelmi miniszter ressortja alá helyeztessék s kérdi szóló mi akadályba ütköznek az ide vonatkozó törekvések? Szóló utalva arra, hogy a fegyvergyár összeroskadása mily káros hatással volt az ipari fejlődésre, hogy az ipari vállalatokra mily nyomasztólag hatnak az adózási viszonyok s hogy a bürokratikus nehézkesség is káros hatással van ez irányban, kéri a minisztert, helyeselve különben ide czélzó intézkedéseit, hogy az ily jelenségekkel szemben is hathatósan lépjen fel az ipari fejlesztés érdekében.

Baross kijelenté, hogy ugy kereskedelmi mint politikai téren nem követ más elvet, mint azt, hogy az ország érdekeit adott viszonyokkal szemben, minden körülmények közt óvjuk meg. A fegyvergyár kérdésében a kormány a legteljesebb szabatossággal járt el. Nincs kizárva annak lehetősége, hogy a fegyvergyár ügye oly alakulást veend, mely az ipari érdeket előmozditandja. A bizottság, melynek tagjai helyeslőleg nyilatkoztak a miniszternek egy kereskedelmi társaság alakitására vonatkozó kezdeményezéséről, jelentésébe felveendőnek határozta, hogy helyeslőleg vette tudomásul a miniszter nyilatkozatát, miként az ország érdekeinek figyelemben tartása mellett a külállamokkal szerződéses viszonyt törekszik fenntartani. Ezzel áttért a bizottság a költségvetés részletes tárgyalására, melynek folyamán Baross kijelenté, hogy a távirati dijak leszállitásának kérdésével foglalkozik, s mihelyt konkret eredményre jut, megteendi ez irányban is a lehetőt.

— **Crispi ünnepeltetése.** —

Firenze, okt. 9. (Saj. tud. táv.) A Politeaniában adott bankett, a melyen valamennyi miniszter megjelent este fél 8 órakor kezdődött. Amikor Crispi miniszterelnök a Firenzei polgármester kiséretében a terembe lépett, a zenekar által rázenditett király-himnusz hangjait tulharsogta a jelenvoltak riadó éljenzése. A banketten körülbelől 360-an vettek részt, köztük számos szenátor és képviselő, több prefektus és a nagyobb városok polgármesterei. Ugy az olasz, mint a külföldi sajtó is nagyszámmal volt képviselve a banketten.

— **A kamatláb.** —

London, okt. 9. (Saj. tud. táv.) A citykörökben az a nézet van elterjedve, hogy az angol bank ma nem fogja fölemelni a kamatlábat.

— **Román politiai gyülés.** —

Nagyszeben, okt. 9. (Saj. tud. táv.) A román nemzeti párt központi bizottságának elnöksége a románok lakta választó-kerületek valamennyi képviselőjét e hó 27-ére Nagyszebenbe nagygyülésre hivta meg. A gyülés tárgyát fontos politikai kérdések megbeszélése fogja képezni.

Naptár.

Október 10. Péntek. Róm. kath. naptár: Borg. Fer. hv. — Protestáns naptár: Gedeon. — Görög-orosz naptár (szept. 28.): Káriton. — A nap kél 6 óra 12 perczkor, nyugszik 5 óra 20 perczkor.

Időjárás.

Légnyomás: reggel 7 órakor 768.5 mm., délután 2 órakor 767.9 mm. *Hőmérsék:* reggel 7 órakor C° + 1.5, délután 2 órakor C° + 11.7. *Szél iránya és ereje:* reggel 7 órakor N. 3, délután 2 órakor EN. 2. *Felhözet:* reggel többnyire derült, délután borult. *Csapadék* az utóbbi 24 órában: 6 mm.

Az aradi hóhér.

„Egy vén honvéd“ aláirással a következő sorokat kapta a „Budapesti Hirlap“:

„Az igazság nevében kérem, szabaditsák meg a Mayereket attól a tudattól, hogy egy névrokonuk volt az aradi kilencz vértanu hóhéra. Haynau bakóját Bott Ferencznek hivták. Később brünni hóhér és gyepmester lett. Vereshaju, kancsal ember volt; nagy szegénységben halt meg. Egyik fia (szakasztott az apja) Marienbadban az öreg Klingernél mint czukrászlegény dolgozott. Klinger megtudva czukrásza eredetét, azonnal elküldötte az embert, ki azután elzüllött. A mult tavaszszal Budapesten láttam koldulni.“

E levél irója téved. A kilencz vértanu hóhéra mégis csak Mayer brünni bakó volt. Sajátkezü aláirása ma is olvasható az aradi vár archivumában levő végrehajtási költséglajstrom alatt, mely a kivégzés után az ezredparancsnokság elé került kifizetés végett. E lajstromban a „kilencz fej“ negyvenöt pengőforinttal van felszámitva, régi hóhérszokás szerint öt pengő lévén egy-egy „fej“ (egy-egy kivégzés) dija. Az összes költségek azonban több száz pengő forintra rugnak, mert a hóhérnak külön fizetségek jártak a bitók felállitásáért, a kötelekért, a holttestek levételéért, a temetésért stb.

Mayer az ezreddel ment Aradra. Szőke magastermetü erős ember volt, harminczötéves forma. A borzasztó aktusnál skárlátpiros, aranypaszomántos hóhérruhát viselt; mert azt csak a mindenben czentralizáló Bach rendelte el később, hogy a bakó is „k. k. Justiz-Official“-nak vétessék és egycsillagos (hadnagyi rangnak megfelelő) ibolyaszin-hajtókás uniformisban járjon. Ausztriában igy van ez ma is s a halálos itéletek végrehajtóját, mint tisztet, „Herr Scharfrichter“ czim illeti meg.

Mayer hóhér már az ötvenes évek elején elkerült Brünnből, némelyek azt mondják, hogy „fegyelmi vétség“ miatt mozditották el, tudniilik babonás népeknek köteleket és akasztott emberhajat árulgatott. Ez azonban nem valószinü, mert kétségtelen, hogy Mayer penziót kapott és Grácban éldegélt, sőt talán éldegél most is. Ő mondta, hogy oly nyugodt elitélteket soha sem látott, mint a minők az „aradi fölkelővezérek“ voltak.

Az bizonyos, hogy az ötvenes évek elején valami baja lehetett e sötét embernek, mert oly pénzszükségbe jutott, hogy eljött Brünnből Magyarországra s az aradi vértanuk több rokonát fölkereste s megvételre kinálta a martyrok egynémely nála maradt holmiját. (Akkor még meg volt az ugynevezett „hóhérjog“, mely szerint a bakó tulajdona minden ingóság, amit a kivégzett körül pallosával elérhet.) Igy történt, hogy Mayer hóhér elment Pozsonyba is, ahol Lahner tábornok testvérhuga lakott. A bakó a vértanu zsebóráját akarta eladni az urnőnek. Ekkor történt az a csodálatos eset, melyről még ma is élők tehetnek tanuságot s amely a telepathia rejtelmes tüneménye mellett szól.

Mikor ugyanis a hóhér befordult abba az utczába, ahol Lahner huga lakott, a szobájában levő urnő hirtelen rosszul lett és ideges remegés fogta el. S mire a bakó átlépte a ház küszöbét, ájultan rogyott a földre. Aléltan fekve találta őt a szobaleány, aki egy-két percz mulva besietett, jelenteni, hogy az előszobában egy ismeretlen uriember várakozik s a nagyságos asszonynyal szeretne beszélni. Megjegyzendő, hogy Mayer bakót egész Pozsonyban nem ismerte egy lélek sem. Az órát aztán megvette tőle a vértanu hugának férje.

Mayer különben a hóhérolás történetében nevezetes ember: ő találta ki az alacsony, egyszerü czölöpből álló bitófát, amelyekre zsámolyról akasztanak. Mert addig csak magas, oszlopos akasztófák voltak s ezekre nyeregben, csigával huzták fel az embereket. Föl van jegyezve, hogy az aradi martirok közül Vécsey, aki csak régimódi bitókat látott, megütődve mondta: „Hát ilyen akasztófákat készitettek számunkra? Mire Nagy Sándor József keserü megnyugtatással felelt: „Hagyd el, barátom, ez a legjobb és legczélszerübb.“ A régi bitókat különben csak később szoritotta ki a Mayer-féle; Pesten még a hatvanas években is az ősi villás akasztófára aggatott Kornberger, a mostani hóhér elöde.

Bott Ferencz, a kit levélirónk emlit, Mayer utódja volt Brünnben. De az való, hogy ezt az embert is használta magyarok ölésére az osztrák. Bott akasztotta fel a pesti vértanukat, közöttük Perényi Zsigmond bárót, Csernyust és Jubált; ő végezte ki a pozsonyi Szamárhegyen Mednyánszky bárót is. Ez a bakó akkor még nem volt mester, csak a ma is élő kilenczvenötéves prágai hóhér: Piperger öreglegénye; kisegitőképpen hozták Magyarországra. S mikor itten remekelt, megtették mesternek.

HIREK.

— **A vértanu szoborbizottság ülése.** —

Az ünnepély után első ülését tegnap tartotta a szoborbizottság. A bizottság tagjai egy s más tekintetben több inditványt tettek és kiküldték azt a bizottságot, mely hivatva lesz a szobrot végleg átvenni, illetve azt felülvizsgálni, de nem müvészi, hanem csak szilárdsági szempontból.

Az ülés következőleg folyt le.

Salacz Gyula polgármester elnöklete alatt jelen voltak: Schuszter Illés, Parecz István, Tiszti Lajos, Robitsek Ágost, Lukácsy Miklós, Schenovits Frigyes, Barabás Béla, Barabás Péter, Nesznera Aladár, Rotter János, Mülek Lajos, Boros Vida, Kristyóry Zsigmond, Hoffbauer Lajos, Grünwald Ferencz, Hász Sándor, Sonntagh Gyula bizottsági tagok.

Elnök megnyitván az ülést, elmondja, hogy az ünnepély sikere felett bizvást megelégedhetünk s meg van elégedve az ország is. Nem akarja dicsérni az ő vezetése alatt álló bizottságot, de annyit a mennyit mondott, konstatálni kivánta.

Előadja, hogy a bizottságnak jelentést kell tennie a közgyüléshez. Álljon ez a jelentés csak annyiból, hogy a szobor, leleplezetett és a polgármester által formailag átvétetett.

A bizottság ezt az előterjesztést elfogadta.

Elnök inditványozza, hogy Sarlot főkapitánynak, Kovács Vinczének, Lukácsy Miklósnak, Zöldy Jenőnek, Mihalik N.-nek fejezze ki köszönetét a bizottság, illetve a köszönet megszavazását ajánlja a közgyülésnek.

Lukácsy Miklós felszólalása után javasolják azt is, hogy az összes albizottságnak szintén szavazzon köszönetet a közgyülés.

Mülek Lajos dr szerint minden egyes polgár hozzájárult az ünnepély emeléséhez, tehát mindenkinek köszönetet kellene szavazni. Azért jobb lenne, neveket nem emlitve, általában minden funkczionárusnak köszönetet mondani.

Salacz jobbnak látná akkor azt, hogy a köszönetről ne is tegyünk javaslatot, hanem tegyen valaki inditványt a közgyülésen.

Kristyóry Zsigmond nem részletezné az érdemeket, de mégis jó lenne, ha a bizottság terjesztene be javaslatot.

Boros Vida és **Salacz** azt mondják, hogy nem lehet némelyek müködését ki nem emelni, pl. azt, amit Sarlot, amit Kovács Vincze tett.

Erre elhatározták, hogy a bizottság köszönetet fog mondani Kovács Vinczének, Zöldy Jenőnek, Zempléni Sándornak és ifj. Mihalik Józsefnek.

Tiszti inditványozza, hogy Zalának és Tourbainnak is mondjanak köszönetet.

Salacz szerint ezt furcsa lenne tenni azzal szemben, akivel szerződéses viszonyban állunk és még be sem számoltunk.

Erre az inditvány felett napirendre tértek.

Ezután elnök előadja, hogy ő csak formailag vette át Zalától a szobrot s Zala irásban elismerte, hogy ez az átvétel csak formaság. Azonban a szobor leleplezése után 19 ezer frt jár Zalának s igy a szobor tényleges átvételét meg kell ejteni. Szakértőkért ne menjünk idegenbe, hanem alakitsuk meg e bizottságot Aradról. Ajánlatba hozza Parecz Istvánt elnöknek, Boross Bénit, Virágh Lajost, Hegedüs Lászlót, Nesnera Aladárt, Kotsis Lajost, Schenovicz Frigyest és Halmay Andort tagoknak.

A bizottság Mülek Lajos felszólitása után kimondotta, hogy e bizottság nem müvészi, hanem tisztán csak stabilitási szempontból birálja a szobrot.

Az érmek tekintetében jelenti az elnök, hogy a honvédegyletek által adományozott ezüstből 32 darab érem lett. Aranyérem veretett 10 és bronzérem 500 darab. Az ezüstből eladtak 23 darabot, a maradt 7 darabból 6 megrendeltetett. A bronzérmekből csak 164 darab kelt el. Magánlag aranyérmet rendelt magának Radák báró. Ezüstérmeket rendelnek meg a rokonok részére össze-

---

bájába, miután a kopogására engedélyt kapott.

Renandière ágyában olvasott. Nem volt sejtelme semmiről.

— Uram, — mondja Bagatel, — van lenn a szalonban valaki, aki az urat várja.

— Jól van, felkelek.

Bagatel nyugodt volt. Renandièrenak nem volt szabad még gyanitania is a veszélyt.

Az orvos felkelt, felöltözött és lement.

Kinyitva az ajtót, szemben állott Gillettevel.

A fiatal leány sáppadt volt, magánkivül, roszkető.

— Beteg vagy? — kérdi Renandière.

— Nem, atyám, hanem a kertben oly férfiakat láttam, akinek jelenléte itt, ez órában . . .

Az orvos visszatartotta a hév mozdulatát.

— Es ugyan ki? — kérdi. — Bagatel jelentette, hogy a szalónban várnak . . . Nincs ennél természetesebb dolog . . . Kétségkivül klienseim? . . .

— Két csendőr, akik közül az egyik a rácsozat előtt áll, a másik pedig belépett egy idegennel.

Renandière mosolygott. Nem félt semmitől. Ha le kellett volna őt tartóztatni, ugy ez már régen történt volna.

— Hát nem jönnek-e ide gyakran csendörök . . . Ahányszor valami szerencsétlenség történik a környéken, majdnem mindig ők jönnek engem figyelmeztetni. Miért ijeszthetne meg tehát az ő jelenlétük?

És fürkésző szemei kivenni igyekeztek a Gillette szemeiből, amit gondolt. Egy pillanatig azt hitte, hogy valami gyanu ébredt fel leánya lelkében. A multkori éjjeli jelenet érthetetlen maradt előtte. Mit mondhatott és tehetett ő ezen az éjjelen? Mit hallott Gillette? Hanem azonnal ismét felvidult. Ha netalán csakugyan támadt valami gyanu Gillettenél, ugy az ő szilárdsága volt képes csak azt eloszlatni.

És csakugyan oly nyugodt volt Renandière, hogy leánya kétkedni kezdett abban, amit látott.

Miután atyja lement, Gillette a folyosón maradt, a lépcső mellett, láthatatlanul, kész meghallgatni mindent, ami történni fog.

Marescot és a dandárnok a szalónban vártak.

Renandière belépett és üdvözlé őket. Az egyiket ismerte, hanem a másikat — Marescotot — még sohasem látta.

Hanem az ilyen nyomorultaknál az ösztön olyan erős, hogy azonnal ellenséget sejtett benne és veszélyt látott.

Mihelyt az orvos belépett, a csendördandárnok óvatosan és észrevétlen közte és az ajtó közé állott.

— Renandière urhoz van szerencsém? — kérdé Marescot, udvariasan meghajtva magát.

— Igen, uram. Mi tetszik, kérem?

— Uram, én titkos rendör vagyok, itt a jegyem.

— Mit csináljak önnel?

— Ön, semmit, uram. Én sok mindent.

Ezzel kivette tárczáját és abból egy elfogatási levelet.

— Én fel vagyok hatalmazva, önnek átadni ezt.

— Nekem, uram, — mondja Renandière, halálosan találva, de mindazonnal bámulatosan tartva magát.

— Olvassa!

Az orvos ugy tett, mintha olvasná, de nem látott semmit.

— Lerrochel ur jól meggondolta ennek az eljárásának a komolyságát, a botrányra, amit az elé fog idézni . . . a megbecstelenitésre, ami ezzel engem ér . . .

(Folytatása következik.)

sen 27. E szerint a bizottság ujból megrendel még 50 darab ezüstérmet. A bronzérmek a városi pénztárnál lesznek kaphatók. Az aranyérmek szétküldésével Salacz polgármestert bizták meg.

Barabás Béla inditványozza, hogy a képviselőháznak küldjenek érmet. **Salacz** e helyett Munkácsy Mihálynak adna érmet, mig **Boros** Vida Zichy Mihályt ajándékozná meg, mint aki százakat érő rajzzal gazdagitotta a „Vértanuk Albumát“, **Grünwald** Ferencz Inditványozza, hogy Lukácsy Miklósnak, az ünnepély rendező bizottság elnökének is adjanak ezüst érmet. **Salacz** szerint Lukácsy Miklósnak más érdeme is van: az ő eszménye volt az, hogy 1 frtos nyugtákat kell küldeni a törvényhatóságokhoz. Ez az eszme hozott 20,000 frtot. Ugyan ő neki köszönhető, hogy a pénzintézetek felkérettek tiszta jövedelmeikből valamit adni a szoborra. **Barabás** Péter inditványozta, hogy a központi honvédegylet volt fejének, Krivácsy ezredesnek is küldjenek egy ezüstérmet, mert ő volt az, aki a fennmaradt ezüstérmeket küldte.

Ez inditványok közül csak a Zichyre és Lukácsyra vonatkozó inditványt fogadták el.

Bronzérmet küldenek minden törvényhatóságnak, mindazoknak, kik képviseltették magukat, avagy koszorukat küldtek.

Boros Vida inditványára, hogy állitsák ki a koszorukat, mert a közönség szeretné azt látni. E mellett szép összeget is lehetne szerezni 10—20 kros belépti dijakkal. Ez az összeg jól esnék a régi honvédeknek.

Salacz, Barabás, Grünwald felszólalása után **Parecz** István gazdasági tanácsos megbizatott, nézzen utána, minő módozatok mellett lehetne ezt eszközölni.

Elnök jelenti azt is, hogy **Palágyi** Lajosnak, az óda irójának 4 példányt adott a Vértanuk Albumából utólagos jóváhagyás reményében.

A bizottság a bejelentést tudomásul vette s ezzel az ülés véget ért.

— **Kis „Hungária“ a városnak.** Zala György kis alakban gypszbe öntette a vértanuszobor Hungária-alakját s azt bronzfestékkel bevonva, odaajándékozta a városnak. A szoborba ez a felirat van vésve: „Zala György Aradnak.“ Zala jó üzletet csinálna ha ilyen gypsz-alakokat elárusitana.

— **Katonai kinevezés.** Putti Commingiót, házi ezredünk volt parancsnokát, saját kértére várakozási illetékkel szabadságolta a király és a békeállományba való egyidejü áthelyezése mellett a prágai katonai rokkantakháza parancsnokává nevezte ki.

— **A zóna vasutainkon.** Az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága konstatálta, hogy a zóna behozatala óta viczinális vasutainkon huszonötszázalékkal emelkedett a személyforgalom: A társulat eleinte deficittel küzdött a nagy beruházás miatt, de most már elérték a tavalyi mértéket s a bevétel remélhetőleg ez ágban is emelkedni fog.

— **Választmányi gyülés.** A „Kölcsey-Egyesület“ e hó 12-én, vasárnap d. e. 11 órakor saját helyiségében (Szabadság-tér, Első aradi takarékpénztár épület) választmányi gyülést tart, melyre a tagok tisztelettel meghivatnak. Tárgy: Folyó ügyek. Az elnökség.

— **Munkácsy és egy aradi müvész növendék.** Hoske Kálmán az országos festészeti akadémia növendéke több budapesti müvész társaságában volt, midőn Munkácsy az ismerkedési estélyen megjelent. Munkácsy a müvészeket meghivta asztalához, s ekkor mutatta be neki Keleti Gusztáv, az akadémia igazgatója, Hoskét e szavakkal: „Intézetünk egy ügyes növendéke, kinek te eszményképe voltál s ohajtott megismerni“. Munkácsy kezet szoritott a fiatal emberrel, ki meghivására társaságukban maradt. Ekkor mondá Zala is Hoskének: „On korán jutott a mi társaságunkba, kivánom azonban, hogy mindig benne maradjon.“ A leleplezési ünnepélyen is kitüntette megszólitásával Munkácsy Hoske Kálmánt s az ő kalauzolása mellett tekintette meg a régészeti kiállitást is. Az uton kérdezösködött genre-je után, s mikor Hoske mondotta, hogy leginkább a virág-festészetet kedveli, rögtön ajánlott neki egy párisi ateliert. Elváláskor pedig mondá neki: „Isten vele, jöjjön mielöbb Párisba, házam mindig nyitva lesz ön előtt, s érdekében mindent meg fogok tenni.“

— **Átvett vasutvonal.** A borosjenő-cseri vasutvonalat eddig tudvalevőleg a Klein báró-féle vállalat kezelte és kezelnie kellett volna még három évig. Minthogy azonban a Klein báró-féle vállalat közelebb feloszlik, a vasuti igazgatóság elhatározta, hogy a borosjenő-cseri vasutvonal kezelését átveszi a még hátralevő 3 évre is és azt a többi vonallal együtt maga fogja kezelni..

— **Katonák szabadságolása.** A 15. huszárezred kiszolgált katonáit tegnap szabadságolták az aradi várból, ahol letették a mondurt és a legények vidáman ballagtak vissza falujokba, melynek kicsi tornyát nem látták már vagy három év óta.

— **Téli menetrend.** Az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága elhatározta, hogy a nyári menetrenden mitsem változtatva, meghagyja azt télire is, mivel a beosztás teljesen czélszerünek bizonyult.

— **Halálozás.** Steinitzer Károly aradi kir. törvényszéki birót és családját sulyos csapás érte: szeretett kis fia 8 éves korában elhunyt. A bánatos család a gyászesetről a következő gyászjelentést adta ki:

Steinitzer Károly kir. törvényszéki biró, ugy maga mint neje szül. Bartha Borbála Krisztina és gyermekei Josefin és Ferencz, valamint számos rokonai nevében mélyen megszomorodott szivvel tudatja szeretett gyermekének Károlynak, f. hó 8-án, éjjel tél 11 órakor, zsenge életének 8-ik évében rövid szenveeés után történt gyászos kimultát. A drága halott hült tetemei holnap, azaz 1890, évi október hó 10-én, délután 3 órakor fognak a helybeli felső uj temető halottas házából eltemettetni; az engesztelő gyászmise pedig hétfőn, f. október hó 13-án fog a helybeli föt. Minorita-atyák egyházában d. e. 10 órakor megtartatni. Béke lengjen porai felett! Arad, 1890 október 9.

— **A gabonaforgalom** viczinális vasutainkon örvendetesen emelkedett a kedvező gabona-export következtében. A szállitás gyorsitása érdekében a társulat a teherkocsijait a lá Rinfusz rendezte be, továbbá nagyobb mennyiségü ponyvát szerzett be, nemkülönben a berakási időt 12 óráról leszállitotta 6 órára, mivel azt érték el, hogy a gabona nem foglalja el a raktárt olyan sokáig. Az igazgatóság általában mindent megtett, hogy a forgalom e fontossága a közönség minden kivánalmainak megfelelőleg és gyorsan kezeltessék.

— **Szüret Vingán.** Vingán kevés a bor, miután nemcsak az ugynevezett felső szőlőknek a töveit majdnem egytől-egyig elpusztitotta a filloxera, hanem még az alsó szőlők leve is sehogysem akart bugyogni burkából. Egy holdas szőlőterületről alig szürhettek 10—15 hektolitert. A must 9 foknyi tartalommal bir s fizették 10—11 frtjával hektoliterjét. Azt állitják, hogy ilyen jó bor talán sohasem volt, aminő az idén lesz.

— **Egy ügynök viselt dolgai.** A multkoriban közöltük Lemberger Henrik aradi hirdetési ügynök ur viselt dolgát, melyért a rendőrség elé állitották őt s az esetről felvett jegyzőkönyvet áttettek a kir. vizsgálóbirósághoz. Erre a közleményünkre Lemberger nyilatkozott, rágalomnak nevezve azt s szokásosan sajtóperrel fenyegetőzött. A nemzeti ünnepek alatt nem akartunk ezzel a piszkos ügygyel foglalkozni s most, hogy ezek elmultak, még más eseteket is feljegyzünk az aljas gonosztevőről, hogy annál nagyobb oka legyen meginditani a sajtópert, ha ugyan addig rá nem teszi a kezét az ipszére a királyi törvényszék.

Lemberger H. J. B., vagy hogy hivják, a Marosparton szedi áldozatait, olyan kis 10—12 éves leányokat szemelve ki, akiknél nem néz ki annyi intelligenciát, hogy valamikor ellene forduljanak.

Ezelőtt 3 héttel egy 10 éves vézna román leánykát fogott el és bevitte a „Vörös-ökör“ szálloda 3. számu szobájába. Az éretlen kis leányt czukorkákkal csalta be. Minthogy sötét volt, a személyzet nem igen figyelt rá és nem tudják, meddig maradt a szobában.

Ezelőtt 9 nappal egy 12 évesnek látszó magyar leányt csalt be a „Vörös-ökör“-be. A leány karján egy kosár volt s ugy látszott, mintha ételt akarna valahova vinni.

Lemberger nagy sebbel-lobbal rohant be a vendéglőbe és ott a 3. számu szobát kérte, irószerekkel együtt, mintha fontos irni valója volna. A szoba árát azonnal kifizette és behivta a leányt.

A pinczér a leány viselkedéséből sejtette a dolgot és figyelmeztette rá a fogadósnét. A magyar menyecske szörnyen megbotránkozott és első felháborodásában ki akarta kergetni a vendéget. Oda lopózott a szoba ajtajához, de nem hallott semmi zajt.

Meggondolva a dolgot, nem találta jogosnak egy vendéget háborgatni szobájában s azt gondolta, legjobb lesz szólni egy rendőrnek.

Rendört hamarjában nem talált. A mig tépelődött, a leány kijött Lembergertől es tétovázva állt meg a folyóson. Látszott rajta, hogy igéretet tettek neki és nem tudván felfogni annak sulyát, a mit tőle kivánnak, szeretett volna engedni is meg nem is.

A tétovázás azonban elmult, mihelyest Lemberger kijött az ajtón. A leány felkapta a kosarát és ugy elfutott, mint a nyul.

Lemberger ekkor a kulcsot az ablakba téve, elosont, mert látta, hogy a vendéglősné felismerte gaz szándékát és igen harczias állást foglalt el.

A vendéglősné később bement a szobába s ott talált az asztalon egy csomó czukrocskát, melyek érintetlenek voltak s nehány burkot is, jeléül annak, hogy a kis leány már elfogyasztott nehány darabot.

Lemberger azóta nem meri betenni a lábát a „Vörös ökör“-be, mert ugy a vendéglő személyzete, mint a törzsvendégek, kiknek a korcsmárosné és a pinczér elbeszélte az esetet — megkövezik.

— **Apró kiadások.** A szoborleleplezési ünnepélynél az elszállásolás került legtöbbe a városnak. Maga az aprólékos, irodai kiadás kitett 142 frt 27 krt.

— **Születtek, meghaltak.** Arad város területén a mult hét folyamán született 17 fi-, 7 nőnemü, összesen 24 gyermek; a születések évi aránya 31·4 pro mille. Meghalt 8 fi-, 10 nőnemü, összesen 18 egyén; a halálozás évi aránya 23·5 pro mille.

— **Összeesküdt hivatalnokok.** Tudvalevő az, hogy Deschán Achil temesmegyei alispán vasmarokkal belenyult a temesi darázsfészkekbe. E miatt egy elmozditott jegyzővel, Reck Sándorral 3 megyei hivatalnok összeesküvést szött az alispán ellen. A 3 hivatalnok csak a „csönde s ló“ szerepét vitte és szolgáltatta az „adatokat“ az alispán ellen. A „közkereseti társaság“ azonban nem jól választotta meg az alapot. Valami 5000 forint elsikkasztásával tisztelték meg az alispánt, azonban ugy forgatták ezt körülötte, mintha az alispán tengely, az 5000 frt pedig valami kerék volna. Nem kevesebb mint négy verzió van az 5000 frtról és egész legendák. Minthogy az ex-nótárius „emlékiratot“ is bocsátott ki, az alispán utána járt a legendák szerzőjének, azonban Poncziustól-Pilátusig vezetett az ut és a fonál legvégső szálát éppen ugy nem lehetett megtalálni, mint az Eötvös Nagy Sándorját, aki a Farkas-ügyben a sötét lutri-tokokat csinálta. Az alispán fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen s az most folyik. A vizsgálat eddig is szomoruan végződött a 3 hivatalnokra, akik a „die Verschwörung des Fiesco“ helyet a fiaskóban szerepeltek. Ugyanis Molnár főispán elrendelte, hogy kettő ellen fegyelmi vizsgálatot vezessenek, ha az alispán fegyelmi ügyét befejezték, egyet pedig azonnal felfüggesztett állásától, mert az alispánnak renitenskedett

— **A világ zsurnalisztikája.** A földön, a statisztikai kimutatások szerint összesen 41,000 hirlap jelenik meg, ebből 24,000 Európában. Az egyes országok igy sorakoznak egymás után: legtöbb jelenik meg Németországon, kerek számmal 5,500, következik Franciaország 4,100 és Anglia ugyanannyi ujsággal, Ausztria-Magyarország 3,500-al a 4-ik A helyet foglalja el, utána Olaszország 1,400, Spanyolország 850, Oroszország 800, Svájcz 450 ujságot ad ki. A mi még fennmarad, a portugal, a skandináv és balkán félszigeti népek közt oszlik meg. Az észak-amerikai Egyesült-Államoknak 12,500, Canadának 700 és Ausztráliának ugyancsak 700 hirlapja van. Ázsiában körülbelül 300 jelenik meg s e számból magára Japánra 200 esik. Afrika 200 lappal, a Sandvich-szigetek hárommal szerepelnek. Nyelvek szerint igy osztályozza a statisztika: angol 17,000-et, német 7500, franczia 6800, spanyol 1800 és olasz 1500.

— **Páris élelmezése ostrom esetén.** Sokat gondolkotdak a franczák arról, hogyan lehetne Párist élelemmel ellátni abban az esetben, ha az ellenség minden oldalról körülfogná. Tanulmányaik azt mutatták, hogy ez csak elöleges, állandó intézkedések után volna lehetséges. A porosz-franczia háboruban a körülzárolt városnak 1.800,000 lakója volt, ma már az eröditési övön belül három millió ember lakik. 1870-ben 852,961 mázsa lisztet fogyasztottak el, de ennél az adatnál tekintetbe kell vennünk azt is, hogy deczember 15-ike után a kenyérben már csak 25 százalék volt a liszt. Amellett birtokukban volt akkor 35,200, marha, 186,089 birka és 9,213 disznó, evvel a készlettel harmincznyolcz napig huzták ki. Amellett elfogyasztottak még 55,000 lovat, sok konzervet, tojást, burgonyát stb. Nagy szükséget szenvedtek élelemben, az egyéb kellékek közül pedig különösen szénben volt nagy hiány. A nyomor következtében roppant nagy volt a halandóság. — Mindezek mellett tekintetbe kell venni azokat a viszonyokat, melyek a gyors élelem-beszerzéssel együtt járnak: Különösen a drágulást. Az állam evvel száz millió frankot vesztett s Páris városa 30 milliót. Ha ma ostromolnák a várost, csak a kenyérnek és szénnek 54,209 waggon kellene. Honnan lehetne ezt hirtelenében előteremteni? A mozgósitás folytán még a waggonokból való kirakodás elvégzésére sem akadna elég ép ember!' Aztán ki vállalkoznék a szállitásra? Anglia nehezen, sőt a sziget-hatalmasság még az Amerikából való behozatalt is megtudná hajórajával akadályozni. Vagy magok a németek is feltudnák tartóztatni hajóikkal az amerikai szállitmányokat. Igaz ugyan, hogy Oroszországból lehet hozni, de a szállitó hajóknak az egész földközi tengert meg kellene kerülniök. — Mindezek az adatok mutatják, hogy Páris ostromoltatása esetén csak ugy menekülhet meg az éhinségtől, ha már előbb halmoz föl falain belől élelmi szereket.

— **Hogy lett Bismarck miniszter?** Hogy miként lett Bismarck porosz miniszterelnökké, az általában véve tudvalevő, de az egyes részletekkel eddig még vajmi kevéssé foglalkoztak. Egy ilyen részletről emlékszik meg a müncheni „Allg. Ztg.“, mint mondja, egy diplomata részéről. Az első kihallgatás, melyen a Franciaországból a Roon hadügyminiszter által hazahivott Bismarckot a király fogadta, a babelsbergi kastélyban történt. A király nagyon le volt verve. Az első okmány, melyet Bismarcknak átnyujtott, lemondását foglalta magában. Bismarck meglepetéssel nézte az iratot, aztán megjegyezte, hogy ennek nem szabad Poroszországban bekövetkeznie. A király ezt felelte Bismarcknak: „Mindent megkisérlettem, de nem látok egyetlen kibuvót sem. Meggyőződésem ellenére nem kormányozhatok. Minisztereim ellenem vannak s a fiam az ő pártjukhoz állt. Már ön is nála járt. Ha önnel sem jövök megegyezésre, akkor közzéteszem ezt a „Staatsanzeiger“-ban, s aztán a fiam lássa, hogy mit tesz. A hadsereg ujjászervezését meggyőződésem ellenére nem akarom föláldozni, ez ellen cselekedni pedig a kötelesség megszegése.“ Bismarck erre kijelentette, hogy a trónörökösnél csak azért járt, mert magához hivatta. A trónörökös kérdésére, hogy mit szándékozik tenni, azt felelte, hogy előbb ismernie kell a király kivánságait. Mindenekelőtt pedig arra kéri a királyt, hogy a lemondással s minden lemondási szándékával hagyjon föl. — A király megrázta kezében az iratot és kérdezte: „Meg akarja ön kisérelni a kormányzást többség nélkül?“ — „Igen“. — „Költségvetés nélkül?“ — „Igen.“ — „A nélkül, hogy a hadsereg ujjászervezését föláldozná?“ — „Igen“. — „Akkor olvassa programmomat“ — válaszolt a király s átadott Bismarcknak egy apró irással tele, hat vagy több oldalos iratot, melynek átolvasása után Bismarck megjegyezte, hogy most arról van szó: „A korona, vagy pedig a képviselőház többsége kormányozzon-e Poroszországban? Ha ez a kérdés el van döntve, ugy a többi magától eldőlt. Ha felséged megajándékoz bizalmával, én hajlandó vagyok az ügyek átvételére, azonban programm nélkül. Ilyen sulyos helyzetben irott programm ugy felségedre, mint rám nézve terhes és a körülményekhez képest akadályoz.“ Némi gondolkozás után megadta beleegyezését, a programmot pedig darabokra tépte és eldobta. Bismarck fölszedte a papirdarabokat, miközben megjegyezte: „Nem bizná felséged, ezt a papirt inkább a kályhára? Még valaki fölszedhetné s itt mindenki ismeri felséged kezeirását.“ A király az összetépett programmot zsebre tette s miután még egynémely dolgot a formalitásokra nézve megbeszélt, távozott. Lehet, hogy e beszélgetés előtt meghajlott volt a tartása, ám annyi bizonyos, hogy szilárd léptekkel, katonás tartással távozott.

— **Rövid hirek.** György görög király szerdán meglátogatta Kálnoky külügyminisztert, kivel egy óra hosszáig értekezett. — Kraus báró bécsi rendőrfőnök, hir szerint, bukovinai tartományi főnökké fog kineveztetni. — Mihály orosz nagyherczeg, a czár nagybátyja, családjával együtt Bécsbe érkezett s onnan Svájczba megy; Pál nagyherczeg, a czár testvéröcscse, tegnap szintén az osztrák fővárosba érkezett s a görög királylyal Athenebe utazik. — Karlsbadban a mult hó utolsó napján ért véget az idény annyiban, hogy a kutnál nincs többé zene s a szinházban nincsenek előadások; a vendéglajstrom szerint a lefolyt idényben Karlsbadnak 33,453 vendége volt. — Palisa dr a bécsi csillagvizsgáló-intézet nagy refraktorával ujabb kis bolygót fedezett fel s ezzel együtt az ismert asterodiok száma már 299-re emelkedett. — A sziléziai bányász-strike egészen megszüntnek tekinthető; már csak itt-ott strikeolnak egyes kisebb munkáscsoportot. — Belgrádban a katonatiszti kar lakomát adott Milán király és fia tiszteletére. — Párisban a főszámszék palotáját, melyet még a commune pusztitott el, a kormány eladja s árát 4.3 millió frankra szabta. — A vatikán, több püspök előterjesztése daczára, azt ajánlja az olaszországi katholikusoknak, hogy a parlamenti választásokban ne vegyenek részt. — Athénben uj katholikus templomot szenteltek föl s ez alkalomból följegyzik, hogy a katholiczizmus Görögországban nagyon terjed. — Gabnakereskedelmi válság tört ki Romániában, hol gazdag termés reményében már előre nagy szállitásokra szerződtek olcsó árak mellett s a gabna ez árakon most nem kapható; a brailai kereskedők több mint hat millió frank differencziát fizettek s hat nagykereskedő czég belebukott. — Nagy lópor-robbanás történt az északamerikai Wilmigtonban s tiz ember vesztette életét, huszan megsebesültek; sok épületben is történt kár.

—X— Az **„Entreprise des pompes funèbres“** *első temetés-rendező intézet Aradon*, tudatja Seidl Józsefné Schusterbauer Józefin 1890. évi október hó 9-én életének 58. évében bekövetkezett halálát. Hült tetemei október hó 10-én, délután 4 órakor fognak Árpád-tér 4. sz. a helybeli közsirkertben örök nyugalomra helyeztetni.

Szinház.

— **„Az örmény.“** Barna Izsó az aradi szinház jeles karmestere, a napokban teljesen befejezi a Török Tivadar aradi tárgyu népszinmüvének zenéjét, melyben szebbnél szebb román népdalok, egy nagyon dallamos románcz, kuplék és egy gyönyörü valczer (reportervalczer) lesznek. A darabból rövid időn ki is fogják osztani a szerepeket. „Az örmény“ csaknem az egész drámai- és operett-személyzetet foglalkoztatni fogja, és november elején kerül kétszer egymásután sziure.

— **Ujdonságok a szinházban.** Egy komoly szinmü és vig operett betanulásával van elfoglalva szintársulatunk, melyek legközelebbi premierje a jövő héten lesz, az egyik ujdonság „Nagy Galeotto“ spanyol dráma, Ehagoraytól, mely a nemzeti szinházban ez év tavaszán került előadásra; a másik ujdonság „Sataniel“ operett, zenéje Ferren Adolftól, szövege Görlitztől, forditotta Somló Sándor. Magyar szinpadon eddig csak Debreczenben adatott, a mult tél folyamán, általános tetszés mellett. Ezeket megelőzőleg a bérlet előadásokban egymásután jönnek azok a darabok, melyek a téli évadot megelőzőleg előadattak, ugymint: „Tyukodi Lőrincz familiája — Budapesten“, uj bohóság. — „A kis herczeg“, operett, valamint „Az uj czég“ Sardou szinmüve. A magyar szinészet száz éves fennállását ünnepli e hó 25, 26, és 27-én a nemzeti szinház, ugyanezen napok valamelyikén nálunk is mint az összes vidéki szinpadokon jubiláris előadás lesz, s előadatnak azon müvek melyek ezen alkalommal a nemzeti ssinházban adatnak. — Az „Uttörök“ drámai prólog Várad Antaltól, Földön járó csillagok“ a magyar szinészet száz esztendős örömnapjára, irta Jókai Mór. — „Igazházi, egy kegyes jó atya“ (az első magyar szinmü a régi korból, Simay Kriftóftól.) „Epilogus“ Váradi Antaltól, e négy kisebb mü egymással fi.lytatólagos összefüggést képez — ezelőtt száz esztendőtől — mostanig.

IRODALOM és MÜVÉSZET.

— **A „Képes Családi Lapok“** legujabb száma, a következő érdekes tartalommal jelent meg: Más világ. (Regény. Folytatás.) Nagyváradi Mirától. — Az aradi vértanuk emlékszobrának leleplezésére. (Költemény.) Ács Ferencztől. — A nő életkora. Elemértől, mely lapunk mai tárczájában olvasható. — Szerelem és boszu. (Elbeszélés.) Paál Gyulától. — Föl-föl merül . . . (Költemény.) Petri Mórtól. — Mari. (Elbeszélés. Folytatás.) Bignió Erzsikétől. — A Vaskapuig. (Uti rajz.) Cs. Palotai Ákostól. — Három arczkép. (Elbeszélés.) Irta: Turgenjev I. Forditotta: Balassa István. — Mindenféle. A hét tükre. T. M.-tól. Képeinkhez. Irodalom és müvészet. Gyászrovat. Hymen. Humor. Képeink: Nehéz próba. — Az aradi vértanuk emlékszobra. — Az ébredő szabadság. (Részlet az aradi vértanuk emlékszobráról.) — A nővérek. Regény-melléklet: Egy család démona. (Eredeti regény.) Irta: Mericzay-Karossa Irma. (17—32. oldalig.)

Közgazdaság.

Vegyes közlemények.

— **Az aradi kereskedelmi és iparkamara ezennel** tudatja, miszerint a kir. szab kassa-oderbergi vasut igazgatósága által az 1891. évben szükséges nyomtatványok és könyvkötő-munkák szállitására vonatkozólag kiirt nyilvános pályázati hirdetmény, ajánlati minta és a különleges feltételek a kamarai irodában a hivatalos órák alatt betekinthető.

Budapesti gabonatőzsde.

Október 9.

Amerika ¾ centtel alacsonyabb, mérsékelt kinálat, gyenge vételkedv, csendesebb irányzat, 15,000 métermázsa forgalom, árak tartvák, waggon számára 5 krral olcsóbb árak.

Tavaszi buza 7.64—65; őszi buza 7.34—35; kukoricza 5.32—5.33; zab 6.63—64; 1891. évi repcze 13.—.

Szeszüzlet.

Október 9.

B. Szesz: Készáru nagyban 52.—; kicsinyben 52.50; hordó nélkül, per 100 l. %, beleértve 85 frt fogyasztási adót.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és érték-tőzsdén.

Budapest, 1890 október 9.

Magyar aranyjáradék 4%	102.10
„ papirjáradék 5%	99.75
„ vasuti kölcsön	—.—
„ keleti vasuti államkötvény, I. kibocs.	—.—
„ „ „ „ II. „	—.—
„ „ „ „ III. „	111.50
„ földtehermentési kötvény	—.—
„ „ záradékkal	—.—
Temes-bánáti földtehermentesitési kötvény	—.—
„ „ földtehermentesitési kötv. záradékkal	—.—
Erdélyi földtehermentesitési kötvény	—.—
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	104.—
Magyar szőlődézsmaváltsági kötvény	—.—
„ nyereménysorsjegy-kölcsön	137.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	127.50
Osztrák járadék papirban	89.—
„ „ ezüstben	89.50
„ „ aranyban	108.—
1860-iki államsorsjegyek	187.—
Osztrák-magyar bankrészvény	990.—
Magyar hitelbank-részvény	354.25
Osztrák hitelintézet-részvény	310.10
Ezüst	—.—
Cs. és kir. arany	5.45
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.12
Német birodalmi márka	56.60
London	115.15
20 márkás arany	1.30

Aradvárosi szinház.

Évadbérlet 11. sz. — Havi bérlet 6. sz.

Péntek, 1890 október 10-én:

Rosenkranz és Güldenstern.

Vigjáték 5 felvonásban. Irta: Klapp Mihály. Forditotta: Csiky Gergely.

A bécsi „Burg“ és budapesti „Nemzeti szinház“ kedvelt repertoir darabja.

SZEMÉLYEK:

Liebenstein Albert hg	Bács.
Ernő gróf	Péchy.
Rosenkranz báró	Szilágyi.
Kienborn grófné	Bácsné
Clarisse	Tárnoki Gizella.
Düring	Szepesi.
Vilma	Angyal Ilus.
Schallenberg br	Czakó.
Schmälich Justus	Tapolczai.
Santfleben Antal	Nyilassi.
Ernő	Palotai
Egy angol	Rózsa
Schleich	Körmendi.
Charles	Szabó K.
Getrud	Farkas Lina
Inas	Szabó.

Kezdete 7 órakor.

HELYÁRAK:

Kettős nagypáholy, földszinten vagy az első emeleten	7 frt — kr.
Páholy, földszinten vagy első emeleten	4 „ 50 „
Kettős nagypáholy, második emeleten	5 „ — „
Páholy, második emeleten	3 „ — „
Támlásszék (földszinten) az 1-ső és 2-ik sorban	1 „ 20 „
Támlásszék (földszinten) a 3-ik, 4-ik és 5-ik sorban	1 „ — „
Támlásszék (földszinten) a 6, 7, 8, 9, 10 és 11-ik sorban	— „ 80 „
Zsölle (első emeleten) első sorban	1 „ 20 „
Zsölle (első emeleten) 2. és 3-ik sorban	1 „ — „
Zsölle (első emeleten) 4, 5, 6-ik sorban	— „ 70 „
Erkélyülés (2-ik emeleten) 1-ső sorban	— „ 80 „
Erkélyülés (2-ik emeleten) 2, 3. sorban	— „ 60 „
Erkélyülés (2-ik emeleten) 4, 5. sorban	— „ 50 „
Zártszék (3-ik emeleten) 1. sor középen	— „ 50 „
Zártszék (3-ik emeleten) középen többi sor és oldalt minden sorban	— „ 40 „
Karzatülés, középen az 5 első sorban	— „ 30 „
Karzatülés, középen a többi sorban és oldalt	— „ 20 „

Felelős szerkesztő: **Vásárhelyi Béla.**

11908 | 890. sz. 691 . 2 2

Birtokeladási árverési hirdetmény.

Alólirt kir. jószágigazgatóság részéről közhirré tétetik, hogy a törvényhozás engedélye alapján az alább egyenként megnevezett földek és épületek örök áron leendő eladása végett alább kitüzött helyen és időben irásbeli zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános árverés fog tartatni.

Bánatpénzül a kitett becsérték 10 százaléka teendő le, a szóbeli és irásbeli zárt ajánlatnál, mely utóbbi szabályosan szerkesztendő s 50 kros bélyeggel ellátva az árverés megkezdéseig az árverező bizottsághoz benyujtandó és kijelentendő, hogy versenyző az eladási árverési általános s részletes feltételeket, melyeket különben is aláirni köteles, ismeri és azoknak magát feltétlenül aláveti.

Az árverési feltételek a kir. jószágigazgatóságnál és a kerületi ispánságoknál megtekinthetők.

Utóajánlatok nem togadtatnak el még az esetben sem, ha azok egy ujabb árverés esetére kötelezőleg fentartatnak is.

Az eladások a következő helyeken és időben fognak megtartatni:

Palánkán a m. kir. ispánság hiv. helyiségében 1890. évi november hó 6-án d. e. 8 órakor.

Bogojevai korcsmaépület 1140 négyszögöl 12082 frt, bogojevai gombosi csárdaépület 596 négyszöl 2860 frt, karavukovai korcsmaépület 744 négyszöl 4618 frt, doroszlói korcsmaépület 548 négyszöl 3136 frt, doroszlói szt-kuti csárdaépület 1017 négyszöl 1673 frt, paragai maradványföld 112 hold, 595 négyszöl 11200 frt, paragai közlegelőből nyert birtok 484 hold, 969 négyszöl 150,000 frt, tovarisovai kis bérletek nevü föld 308 hold, 1100 négyszöl 62000 frt, német-palánkai heti vásárvámjog 18100 frt, hodsághi vásár vámszedési jog 4000 frt, ó-palánkai Zagrada erdőmelletti terület 1 hold, 900 négyszöl 443 frt 80 kr., ó-palánkai Zagrada erdőirtás 274 hold, 17 négyszöl 89050 frt, plávnai korcsma és mészárszék 1858 négyszöl 4881 frt, tovarisovai korcsmaépület 1 hold 960 négyszöl 3956 frt, ó-palánkai csébi határszéli csárda épület 8 hold, 100 négyszöl 5000 frt, szilbási korcsma és mészárszéképület 929 négyszöl 3248 frt, paragai korcsmaépület 1342 négyszöl 2297 frt kikiáltási árral.

Kulán a m. kir. ispánság hiv. helyiségében 1890. évi november hó 7-én d. e. 9 órakor.

Ó-sztapari volt ispáni pótkert 1 hold, 769 négyszöl 309 frt 20 kr., ó-szivaczi birtok I. bérlet 612 hold, 1330 négyszöl 177693 frt, ó-szivaczi birtok II. bérlet, I. dülő 300 hold, 107070 frt, ó-szivaczi birtok II. bérlet II. dülö 300 hold, 100300 frt, ó-szivaczi birtok II. bérlet III. dülő 300 hold, 108000 frt, ó-szivaczi III. bérlet vizhasználati joggal 856 hold, 386 négyszöl 320561 frt, bresztováczi I. dülő 158 hold, 1175 négyszöl, bresztováczi II. dülő 141 hold, 1590 négyszöl, bresztováczi III. dülő 129 hold, 540 négyszöl, bresztováczi IV. dülő 70 hold, 809 négyszöl, bresztováczi V. dülő 218 hold, 899 négyszöl összesen 160000 frt, pacséri Pocskay féle szállományföld 238 hold, 738 négyszöl 71550 frt, kis-sztapári csere föld 30 h. 8704 frt, ó-szivaczi magtár, korcsma épület 1194 négyszöl 2641 frt, csonoplai korcsma épület és hegyi pincze 979 négyszöl 4100 frt, szántovai volt ispáni föld 6 hold 2000 frt, szántovai korcsma és mészárszéképület 1 hold 734 négyszöl 2527 frt, béreghi korcsma és mészárszéképület 342 négyszögöl 2939 frt, monostorszeghi Ferencz-csatorna csárda 635 négyszöl 1352 frt, ó-becsei »Stefánovics» föld 8 hold, 100 négyszöl 3100 frt, kulai magtár 821 négyszöl 15000 frt, deszp.-sztiváni legelőföld vizhasználati joggal 258 hold, 141 négyszöl 92913 frt, szt-tamási legelőföld 83 hold, 1400 négyszöl, 26616 frt, kulai korcsma és melléképületei 1 hold, 212 négyszöl 8202 frt, kulai Pettau pusztai bérlet vizhasználati joggal 328 hold, 1000 négyszöl 115245 frt, kulai Pettau pusztai bérlet V. vizhasználati joggal 335 hold, 1097 négyszöl 91038 frt, kulai Pettau pusztai bérlet VI. vizhasználati joggal 41 hold, 1420 négyszöl 12468 frt, kulai Pettau pusztai bérlet VII. vizhasználati joggal 225 hold, 779 négyszöl 48706 frt, kulai Pettau pusztai bérlet VIII. 355 bold, 460 négyszöl 104029 frt, pivniczai I., II., III. nagybérlet 1073 hold, 50 négyszögöl 220000 frt, berdáni Deák erdő nevü birtok 201 hold, 234 négyszöl 50000 frt, ó-szivaczi kis-sztapári Zsupanszky féle birtok regale-jog nélkül 387 hold, 1500 négyszöl 125399 frt 95 kr. kikiáltási árral.

Aradon, 1890. október hó 1-én.

M. kir. államjószágigazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

A község-jegyzői teendőkben kellő jártassággal biró

2 segédet

15—15 frt fizetés és teljes ellátás javadalmazása mellett

azonnal alkalmazhatok.

Levélbeli ajánlkozást kérek annak felemlitésével, hogy illető legutóbb hol volt alkalmazásba.

Bárdy Kálmán,
soborsini körjegyző.

687 3—3

Hirdetmény.

Ujabban a város különböző részein a kutyák közt előfordult 3 veszettségi eset a kutyáknak kötve tartása vagy szájkosárral ellátására vonatkozólag augusztus 20-án 9243 sz. a. már kihirdetett rendeletem meghosszabitását tevén szükségessé, annak lejáratát ezennel f. évi november 9-ére tüzöm ki.

Miután pedig tapasztaltam, hogy a közönség nagy része a hivatkozott rendeletemet nem tartják be oly pontosan, mint azt az emberől t biztonsága megköveteli, ennélfogva intézkedtem, hogy a kutya fogás ne csak reggel 6 óráig, mint az eddig a fogdosással járó kellemetlenség mellőzése szempontjából lett teljesitve, hanem egész nap foganatositassék.

Erről a lakosságot értesitem azon figyelmeztetéssel hogy a szájkosár rendes alkalmazása nélkül elfogott kutyák tulajdonosai a fennálló szabályrendelet értelmében pénzbirsággal fognak büntettetni.

Arad szab. kir. város kapitányi hivatala 1890. szeptember 30-áu.

Sarlot Domokos,
főkapitány.

!Október 6-ki ünnepélyről!

a vendégek számára berendezett ágyakat, melyek visszaszaradtak, meglepő

olcsó árban kaphatók!

1200 darab lepedő,
600 darab pokrócz,
600 darab szalmazsák.

1 darab vászon lepedő toldás nélkül 95 kr.
1 darab pokrócz bordürrel 1 frt 15 kr.
1 „ „ Sottis 1 frt 55 kr.
1 „ szalmazsák elegendő nagy 52 kr.,
az ágynemü-üzletben:

Andrássy-tér 25. szám,
ÜRMÉNYI TÓBIÁSNÁL.

Holtzer Mihály
utóda
FÉRFI-RUHA RAKTÁRA

ARADON, Andrássy-tér 9. sz. (Casino-épület), valamint Vörösmarty-utcza és Petőfi-utcza sarkán (a volt király-kávéház helyiség.)

Rendkivüli alkalom férfi- és gyermek-ruhák
olcsó beszerzésére.

Egy csődtömegének olcsó áron megszerezése folytán mindennemü **férfi- és gyermekruhák, öltönyök, kabátok, nadrágok, köpenyek, éjjeli köntösök, esőköpenyek, szűrök** stb. stb.

Az őszi- és téli idényre
tulhalmozott raktár miatt
különös olcsó árban kaphatók.

Ajánlja a dus választéku raktárát a legfinomabb **brünni, franczia, angol és hazai szövetekben** és miután egy elsőrendü kitünő szabászszal rendelkezem és e szerint a n. é. közönség minden igényeinek a legpontosabban megfelelek.

Vidéki megrendelés esetén csak a mellbőség megjelölése szükséges.

Maradtam tisztelettel

669—20* **HOLTZER MIHÁLY utóda.**

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város tulajdonát képező s jelenleg Novák Jefta által bérben birt posta-rétnek 1891. évi január 1-től 3 évig bérbeadása iránt folyó év **október hó 13-án** d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár egy évre 16 frt 70 kr.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10 százaléka készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésben részt lehet venni szóbeli és irásbeli ajánlatokkal.

Az irásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyujtandók ke, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és olfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1890. évi október hó 7-én tartott üléséből.

Kiadta:
Kádas Kálmán,
aljegyző.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a heti piaczokon és a 3 országos vásár alkalmával felállitott laczikonyhákban ugy az egész vásártéren, a 3 országos vásáron való italmérésnek 1890. évi november 1-től egy vagy 3 évre bérbeadása iránt folyó év **október hó 13-án d. e. 10 órakor** árverést tart.

Kikiáltási ár egy évre 541 frt.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10 százaléka készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésben részt lehet venni szóbeli és irásbeli ajánlatokkal.

Az irásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyujtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1890. évi október hó 7-én tartott üléséből.

Kiadta:
Kádas Kálmán,
aljegyző.

Hirdetés.

A nagyméltóságu földmivelésügyi m. kir. minister 53550. 54435, 54791 és 54818 | 1890. számok alatt kiadott rendeletei nyomán közhirré tétetik, hogy a szász kir. kormány hatóság megengedte, miszerint a kőbányai sertés veszteglöben 10 napon át felügyelet alatt szabályszerü származásu és egészségi bizonyitvánnyal ellátott élő sertések Magyarországból a bodenbach-tetscheini és zitaui határszéli belépő állomásokon át, az illetékes hatósági állatorvos által történt megvizsgáltatás után a lipcsei vágóhidra bevitessenek.

A bajor kir. belügyminiszterium a sertéseknek élő állapotban Ausztria-Magyarországból a bayreuthi, fürthi és a reuchenhallei vágóhidakra való szállitását az illetékes ellenőrző állatorvos által történt megvizsgáltatás után megengedte. Az oppelni kir. kormányelnök szintén megengedte, hogy Ausztria-Magyarországból származó sertések Bielitz-Biáláról és Kőbányáról a berlini közvágóhidra a szabályszerü felülvizsgálat után bevitethessenek. A morvaországi cs. és kir. helytartóság a haszonállatoknak (ökör, bika, tehén, tinó, juh és kecske) Magyarországból Morvaországba való bevitelét eltiltotta. A levágásra szánt állatok ellenben ökör, bika, tehén és juh. szabályszerüen kiállitott marha-levelekkel a brünni és ólmützi vágómarha vásárra vasuton bevihetők.

E szerint tehát a Magyarországból Morvaországba bevitt vágómarháknak — más mit levágás czéljaira való eladása, ugyszintén tiltva van ilyen állatoknak más helyre avagy legelöre hajtása.

Aradon, 1890. szeptember 27-én.

A városi tanács.

748 | 1890. gazd. sz. 1—3

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város közönzégének tulajdonát képező s a vásártéren a honvédhuszár laktanya előtt levő kis korcsmának 1890 évi november hó 1-től 3 évre leendő bérbeadása iránt f. év **október hó 13-án** d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár egy évre 400 frt.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10 százaléka készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésben részt lehet venni szóbeli és irásbeli ajáulatokkal.

Az irásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyujtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1890. évi október hó 7-én tartott üléséből.

Kiadta:
Kádas Kálmán,
aljegyző.

16798—1890 3—3

Hirdetmény.

Az 1891. évi egyenes adó kivetési munkálatok foganatba veendók lévén, felhivatik Arad szab. kir. város lakossága, miszerint az adóköteles egyének és tárgyak összeirására kiküldött hatósági közegek kérdéseire lelkiismeretesen és legjobb tudomása szerint feleljen, mert ki az összeiró közegeket valótlan bemondásokkal tévutra vezeti, vagy munkájokban bármimódon akadályozza, az 1883. évi XLIV. t.-cz. 10. §-a értelmében 1—50 frtig terjedhető birsággal lesz sujtandó.

Felhivatik továbbá a város közönsége, miszerint az **adókivetés alapjául szolgálandó vallomási iveket,** melyek ingyen, **vétbizonyitvány mellett** az adóügyi osztályban vehetök át, az alább kitözött határidök alatt, a polgármester megbizásából, Kilényi János adóügyi alszámvevőnél, a saját érdekéből beadni el ne mulassza, és pedig:

A házbérjövedelmi vallomásokat az 1890. évfolyamán keletkezett uj házakra vonatkozólag az állami vagy községi, vagy állami és községi adómentes lakrészek külön feltüntetése mellett f. évi november 15-ig.

A kereseti adó III. osztálya alá tartozó és az 1890. évfolyamán keletkezett üzletek, kereskedések, vállalatok, iparok vagy más előre nem tudható jövedelmü haszonhajtó foglalkozások jövedelmeire vonatkozó vallomásokat f. évi november 15-ig.

A kereseti-adó IV. osztálya alá tartozó meghatározott évi vagy havi fizetést élvezők évi vagy havi illetményeikre vonatkozó vallomásaikat, — továbbá a tőkekamat-adó tárgyát képező kamat- vagy életjáradékra vonatkozó vallomásokat folyó év november 15-ig.

Az általános jövedelmi pótadó kiszámitásánál levonandó ingatlanokra betáblázott és a folyó évben tényleg fizetett adóssági kamatokra vonatkozó vallomásokat folyó évi deczember 15-ig.

Az eb-adóra vonatkozó vallomásokat 1890. évi január hó 8-ig.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek jövedelmeikre vonatkozó vallomásaikat 1891. évi február 28-ig.

A fent érintett vallomások pontos beadása a felek érdekében levén, megjegyeztetik, miszerint a házbéradó és III. osztályu kereseti adó az 1891. és 1892. évekre fog ezuttal megállapittatni, továbbá, hogy az adótárgyaknak az adóköteles jövedelmeknek a kincstár megkárositása czéljából való eltitkolása az 1883. XLIV. t.-cz. 100. §-a értelmében 1 frttól 500 frtig terjedhető birságolást von maga után.

Arad szab. kir. város tanácsának 1890. szeptember 27-én tartott üléséből.

A városi tanács.

Nyomatott az „Aradi nyomdatársaság“ nyomdájában.